

A BŰNÜGY ÉS AZ ÚJSÁGÍRÓ: A RIPORTER SZÜLETÉSE

A riporter újságírástörténeti jelentőségének kiemelése egy egyetemes jelenség hazai megjelenésének hangsúlyozása. Létező sajtótörténeteink azonban nem tulajdonítanak különösebb jelentőséget a riporternek, ha csak nem „*a polgári sajtó teljes züllése*” jelképeként.¹ Ennek számos oka között az egyik fontos az, hogy a riporter megjelenése egyúttal a sajtó nemzeti hivatásának elmúlására figyelmeztetett; megfakíthatja a hagyományosan legértékesebb újságírói műfajok művelőinek, a publicistáknak és tárcaíróknak a babérkoszorúját, amelyet legalább másfél század óta viseltek. Mert a riporter nem népnevelő, nem politikus és nem szépíró (belletrista) volt, hanem „csak” újságíró és semmi más. Számára a riporter munka minden részletével együtt maga a cél, nem pedig eszköz, és nem is pótlék.

„Az újságnak legfontosabb része és az újságírásnak tulajdonképpeni formája a riport. Enélkül nincs újság és enélkül nem lehet újságíró”² – ez a tömör kijelentés 1902-ben, a sajtóra és az újságíróra vonatkozó ismeretek kézikönyvében jelent meg.

Az, hogy a riporter az igazi, a „par excellence” újságíró, már másfél évtizeddel korábban emlegetett megfogalmazás volt. Ám a riporter fogalma megjelenésétől kezdve a 20. század elejéig a rendőrségi tudósítót jelentette.³ A rendőrséggel való összeköttetése, vagyis a bűnnel való foglalkozása már azelőtt rávetült a riporter társadalmi megítélésére, mielőtt megszaporodtak volna a vele kapcsolatos visszaélések és gyanúk. „*Újságíró van a kertben*” – parafrazálta az 1880-as évek végén a „kutyá van a kertben” közmondást a *Borsszem Jankó*,⁴ összekötve a riportert jelentő újságíróval a „*valami veszély fenyeget*”, „*valaki leselkedik a közelben*” közkeletű jelentéstartalmakat.⁵ Másrészt viszont azt is joggal mondhatjuk, hogy a rendőr és a riporter kapcsolatában, a rendőrség által őrzött ismeretek nyilvánosságának kikényszerítésében, egy több évtizedes küzdelemben formálódott ki a modern újságíró alakja, egyénisége és a 20. századi magyar hírlap arculata.

¹ DEZSÉNYI BÉLA – NEMES GYÖRGY: *A magyar sajtó 250 éve*. Bp. 1954. 240-245. p.

² SAJÓ ALADÁR – RÓNA LAJOS: *Az újság. Újságírás – újságkiadás*. Bp. 1902. 129. p.

³ VÁRKONYI DEZSŐ: A reporter. *Magyar Salon* 1888. VIII. Köt. 1. sz. 430. p.

⁴ *Borsszem Jankó* 1888. december 23. 5. p.

⁵ O. NAGY GÁBOR: *Magyar szólások és közmondások*. Bp. 1966. 2122. (402. p.)

Magyarországon, pontosabban Budapesten a riport mint sajtóműfaj közel másfél évtizeddel a kiegyezés után jelent meg, néhány évtizeddel követve a nyugat-európai sajtót. Beszivárgása, majd térhódítása a hírlapokban azzal a folyamattal függött össze, amint a pártokhoz kötődő, a napi politizálásban megrekedő hírlapokat fokozatosan felváltották a politikailag függetlenné váló, üzleti alapon működtetett hírlapok, amelyek a korábbi nevelő-vezető szerep helyett az olvasók kiszolgálását tűzték ki célul. Következmenyei felől tekintve az „olvasó kiszolgálása” sokrétű fogalom volt, átrendezte a hírlapokban megjelenő cikkek, a sajtóműfajok szerkezetét, fontossági sorrendjét.

Természetesen a régebbi politikai hírlapokban is volt bűnügyi tudósítás, híryanag, de leginkább a hátsó oldalakon, „Aktuális”, „Ujdonságok”, „Különlélek” és más hasonló rovat-megjelölések alatt, önálló címek nélkül. Tekinthetnénk ezeket a vegyes tartalmú és terjedelmű írásokat az információnyújtás egyik változatának – ám célkitűzésük különbözött attól.

Az újságolvasót a tőle nagyon távoli különlegességek mellett a közönséges napi események, amelyek akár vele is megtörténhettek volna, amelyeknek szereplői között élt és talán ismerhette is őket, amelyek a világ eseményeinek ő vele azonos léptékű benyomását sugallták és így az otthonosság érzetét kelthették, és amelyeken egyszerre szörnyülködhetett, de meg is nyugodhatott saját rendezett életformája miatt - ezek sokkal jobban vonzották, mint amikor nevelni és vezetni akarták őt, mint amikor kizárólag állampolgárként és választóként tekintettek rá, és mint amikor kultúrával tömték a fejét. Az újságolvasó vezetése helyett a kiszolgálása ezért is döntő szemléleti fordulat megjelenése volt: a legtágabban értett szórakoztatás került a sajtóműfajok hierarchiájának élére, s ezzel megnyílt az út a tömegsajtó kialakulása előtt. Ezt nevezhetnénk Pulitzer fordulatnak⁶ az amerikai, mint a legnagyobb szabású és a legjelentősebb újságpiacon végrehajtott átalakítás alapján. Az újság, mint vélemények és információk tárháza után a riportterrel megjelent az újság mint szórakozás.⁷

Szinte a kezdetektől fogva az újság szerves részei közé tartoztak azok az írások, amelyeknek előadásmódját és a lapon belüli elhelyezését modernizálva, alkalmassá tehetők voltak arra, hogy a tömegsajtó körük épüljön. Az olyan bűnügyi esetek leírása, hírként történő közlése, amelyek rendőrségi ügyek voltak (vagy lehettek volna), a hírlapok törzsanyagához tartoztak.

⁶ M. Schudson kettős modellt állított fel az 1890-es években végbement amerikai sajtóforradalom értelmezésére: „Journalism as Entertainment: Joseph Pulitzer and the New York World”, illetve a „Journalism as Information: The Rise of the New York Times” típusait. SCHUDSON, MICHAEL: *Discovering the News. A Social History of American Newspapers*. New York, 1973, Chapter 3

⁷ Ebben az összefüggésben mutatja be - az egyébként a magyar tömegsajtónak is mintaképpül szolgáló — *J. Pulitzer jelentőségét* MICHAEL SCHUDSON: i.m. 88-120. p.

Megjelenésük módjának alakulására nézve álljon itt néhány jellemző példa. 1811-ben már a jóval későbbi tömegsajtóra jellemző hírre lehetett bukkanni a *Hazai Tudósítások* c. hírlapban. Itt a hír nem irodalmi alapanyag és erkölcsnevelési ürügy volt már, mint a korábbi, felvilágosodás kori sajtóban, hanem az esemény önmagában lett közlésre érdemes. Pontosabban megfogalmazva: a közönséges, sajátosság nélküli eseményt a hír megfogalmazása, a jelzők használata teszi a sajtóban megjelentethető hírré, azaz egyedivé.

*„Rettenetes történet rémítette el az emberiségből ki nem vetkezett szíveket. Mert valamely magános szobában lakó leányzó önnön lakásán megtámadtatott, és több halálos sebek ejtettén rajta, megölettetett. Ezen szörnyű cselekedetnek végbevívójét nem látszik, hogy egyedül bosszúság indította volna; mivel a védelem nélkül való gyenge személynek halálával meg nem elégedett, hanem aranyláncait, igazgyöngyeit, és drága gyűrűit is elrablotta. Vérben fetregő testét leánybarátja estve 7 óraker látogatására jövén a szoba közepén találta, mely iszonyatos látásra lármát ütven a történet ugyan kinyilatkozott, de gonosztévője mái napig homályban maradott: hanem ma világosságra jött.”*⁸

Ezt követően azonban, a reformkorban elsősorban a politikára hegyeződött ki a magyar sajtó figyelme, a lapok vonzerejét a publicisztika, majd Kossuth működése nyomán a vezércikkek jelentették. A közéleti reformerek irányítása alatt álló sajtó a nemzeti küldetés teljesítésének hitében működött, amihez nem illett a szórakoztató szándék. Bűnügyi hír legfeljebb úgy kaphatott helyet a Kossuth által szerkesztett *Pesti Hírlapban*, ha annak politikai vetülete lehetett, illetve ha az a nyilvánosság körüli harc közvetlen részese volt. Úgy látszik, hogy a történelmi értékelés szerint jelentéktelenebb, az eszmék terén konzervatív sajtó fontosabb szerepet játszott azoknak a hagyományoknak a megőrzésében, amelyek az olvasói érdeklődést figyelő polgári sajtóhoz, majd a tömegsajtó kialakulásához vezettek. A *Budapesti Hírlapban* az 1840-es évek közepén a színműíróként és költőként is alkotó *Nagy Ignác* már kifejezetten az olyan híreket gyűjtötte össze és írta meg *Budapesti Hírharang* elnevezésű rovatában, amelyeket ma „bulvár híreknek” neveznénk. Alkalmanként az eseményt közlő hír háttérét is megrajzolta, öntudatlanul, nem szándékoltan, mégis már többé-kevésbé riporterinek nevezhető munkát végezve. 1847. július közepén több napon át jelentek meg ezek a hírei:

„Júl. 9-én a Rókus-templom mögötti kőhalmaz közt egy levágott néberfejet találtak, mely orvosok állítása szerint oly ügyesen van a nyakról lemetszve, hogy e műtétel bármely kitanult bakónak is becsületére válhatnék. Testét a leggondosb kutatások dacára sem lehetne föltalálni. E talált fejen a

⁸ *Hazai Tudósítások* 1811. június 23.

haj fekete, száj kicsin, s arc gömbölyű. A rendőrség nagy gonddal nyomozza e gyilkosság elkövetőit.

*

Azon lányfejnek, melyről már emlékezünk, testét is meglelék a Józsefvárosban, s most közszemlére van kiállítva. Csinos ugyan, de a középosztály alsóbb részéhez tartozni látszik, s így nehezen azon h-i gyógyszeres lánya, ki elveszett, vagyis elorzott gyermekét hírlapok útján nyomozta.

*

Azon lemetszett fejhez, melyről már kétszer tevénk említést, mégsem találtak holttestet; ha eleven fej nélküli testet keresne a hatóság, úgy alkalmasint igen sokat talált volna már.

*

Azon talált fejet, melyről már többször szóltunk, még egyszer meg kell említenünk. A nagyszerű eseményből csak parányi egér lett. Egy orvosnővendék ugyanis két húszason vette azon fejet boncolás végett egy kórházi szolgától, ki a közel kórakásba rejté a fejet, hogy este átadhassa, hol aztán játszó gyermekek találták meg, és ez lázítá fel a fél várost! Két húszas egy holt fejért kevésnek látszik ugyan első tekintetre, de mégis soknak kell azt mondanunk, mert van elég eleven fej, miknek párja sem ér két garast...⁹

A hírek útján történő szórakoztatás, ennek minél sokoldalúbb hírlapi kiaknázása terén a 19. század közepi magyar sajtóban évtizedekig nem történt előrelépés. Az 1880 körüli időig a bűnügyi hírek jellege, a hírlapokon belüli súlyuk és terjedelmük nagyrészt változatlan maradt. Ezután megnőtt a számuk, és észrevehetően mind fontosabb tartalmi elemmé váltak. Ezt a politikai élet stabilizálódásából, Budapest nagyvárossá fejlődéséből és a bűnözés azzal együtt járó növekedéséből éppúgy meg lehet magyarázni, mint a modern közigazgatás kiépüléséből, amelybe beletartozott a rendőrség szervezétének kiépülése is.

Az újságírói magyarázat szerint a riporter csupán a közönség igényeit elégíti ki. „Ma, amikor az események korszakát éljük és a szenzációk kaleidoszkópszerű tarkaságban izgatják gyors egymásutánban a kedélyeket, az újságolvasó közönség különös érdeklődést mutat a riport iránt – írta 1907-ben Balla Jenő, a Budapest riportere. – A publikum szereti a szenzációt és minél részletesebben, minél kimerítőbben követeli az események ismertetését. Az újságolvasók szenzációhajszája kényszerítette rá a magyar lapokat is a szenzációk széles mederben való tárgyalására és ennek a következménye az, hogy a riport tíz esztendő alatt hihetetlen mértékben kifejlődött és tökéletesedett. Ma már a riport képezi az újságcsinálás gerincét és az újságolvasók

⁹ NAGY IGNÁC: Budapesti Hírharang. *Budapesti Híradó* 1845. július 13, 15, 17, 20.

nagy részét nem is érdekli más, csak a riport.”¹⁰ Valójában, persze, a riport (és a riporter) megszületése ennél összetettebb folyamat eredménye volt, amelyben nem annyira a közönség követelte meg az új sajtóműfaj létrehozását, mint inkább az újságírók által nyújtott új kínálatra jól válaszolt, vagyis fokozta fogyasztását, s ezzel érzékelhető hasznot hajtott a laptulajdonosnak. Természetesen ez a közönségreagálás döntő állomás volt, amely nélkül nem terjedhetett volna el a riport műfaja.

Ahhoz, hogy riportok szülessenek, a magyar sajtó hagyományos szereplőitől eltérő újságírói egyéniségekre is szükség volt. Megjelenésüket a kiegyezés évének utolsó törvénye teremtette meg, amely az ország zsidó vallású polgárait „a keresztény lakosokkal minden polgári és politikai jog gyakorlására egyaránt jogosítottaknak” nyilvánította (1867:XVII. tc. 1. §). Az emancipációnak hatását a sajtó területén szemléletesen ábrázolta az író-újságíró Cholnoky László. „...Aztán kezdtek megjelenni a zsidók és velük együtt élet és nyüzsgés költözött a szerkesztőségekbe. Amíg mi keresztények azelőtt ravaszul egymásra akartuk tölteni a riportot meg a politikát, és mindnyájan csak a kényelmes irodalomra vagy az elegáns színházi kritikára aspiráltunk és egy világért ki nem mozdultunk volna megszokott köreinkből, addig a fiatal zsidógyerekek lázasan szaladgáltak a városban fel-alá, ott voltak mindenütt, tudtak mindent, a politikai rovat vezetője szinte egész életét a parlamentben és a pártkörökben töltötte, megteremtették az úgynevezett interjút, amit azelőtt csak külföldi lapokból ismertünk, a közgazdasági rovatot, amit azelőtt még immel-ámmal összenyirbálni sem volt érdemes, mert úgy sem olvasta senki, a lap legfontosabb rovatává emelték [...] A zsidók kezdték meg a külföldre járást, ők teremtették meg a sajtó internacionális kapcsolatait [...], szóval a magyar sajtót belekapcsolták az európai sajtóba. Vészi József, Barna Izidor, Braun Sándor, mind a három zsidó ember, voltak az új magyar sajtó megteremtői...”¹¹ És fűzzük hozzá: 1860 körül születtek, és mindhárman 20 éves koruk körül riporterként kezdték pályájukat: Vészi József a budapesti német sajtóban; Barna Izidor az Egyetértés, majd a Budapesti Hírlap belmunkatársaként, majd az ő szerkesztésében indult meg az első magyar valódi bulvárlap, az Esti Újság (1896); és Braun Sándor, aki a Pesti Napló riporteréből lett utóbb a szenzációsajtó első magyar példájaként számontartott A Nap alapító szerkesztője (1904).¹²

¹⁰ BALLA JENŐ: A rendőri riport. In: *Harminc év 1877-1907. A „Budapest” jubileumi Albuma*. Bp. 1907. 134. p.

¹¹ CHOLNOKY LÁSZLÓ: *A magyar irodalom és a zsidóság. Mi az igazság?* Bp. 1920. 7. p. Idézi: ZEKE GYULA: A nagyvárosi kultúra új formái és a zsidóság. *Budapesti Negyed* 8. (1995/2.), 98–99. p.

¹² Vészi Józsefre (1858-1940) ld.: *Magyar Életrajzi Lexikon* II. köt. Bp. 1969. Akadémiai, 993–994. pp; SZINNYEI JÓZSEF: *Magyar írók élete és munkái*. XIV. köt. Bp. 1914, 1173–

Az 1880-90-es években több tucat fiatalember jelent meg az újságírói pályán, és néhányukban álomként élt az a hivatásválasztás, amit a 20. század elejének egyik legnépszerűbb riportere, *Tarján Vilmos* így fogalmazott meg, kamaszkorára visszaemlékezve: „... szerelmesen vágtattam az éjszakában, folyton arra gondolva a misztikus csendben, hogy eljön még az idő, híres riporter leszek, én fogok vigyázni a pesti uccák éjszakájának rendjére...”¹³

A hivatástudatot azonban nem szabad általános jellemzőnek tekintenünk. A megszállott hivatástudatútól a bűnözőnek tekinthető zsarolóig tagolt skálán helyezkedtek el a riporterek. Volt akit csak a lendülete ragadott el, mint *Tarján Vilmost*, aki olykor ténylegesen zsarolt, még ha a nyomozás érdekében tette is. Ő maga írta le egyik esetét. „*A bankár határozottan kijelentette, hogy ő nem beszél semmit. Én erre a következő ultimátumot közöltem vele:*

– *Adok hat óra gondokozási időt. Vagy elmondja a dolgokat és akkor nem jelenik meg a neve a lapban, vagy nem mondja el és akkor kiírom.*

Hat óra múlva találkoztunk. Róth mindent a legrészletesebben elmondott.”¹⁴

Ennél ártatlanabb esetekről írta *Várkonyi Dezső*, az *Egyetértés* riportere: „*Utánjárás: ebben az egy szóban van kifejezve a reporter kötelességének fő és legnehezebb része. Mikor aztán ebben egyik-másik ifjoncz, túlbuzgó reporter túlhajtja az élelmességet és erősen megközelíti a szerénység ellenkezőjének a fogalmát: akkor csinálja meg rendszerint a közönségben az e foglalkozás iránt nyilvánuló ellenszenv, balvélemény alapját.*”¹⁵

És aztán voltak nem kevesen olyanok is, akik kifejezetten visszaéltek a megszerzett információval, üzletet kívántak csinálni belőle, és zsarolásra is felhasználták. Ez a visszaélés szülte meg Magyarországon is a „revolveres újságíró” fogalmát, a vicclapok kevésbé hízelgő újságíró figuráit Szimathy Sebestyéntől Betörnöki Zs.-Ivánon át (mindkettő az *Ústökösben*) Alboráig (a *Mátyás Diákban*), és eredményezte azt, hogy az ilyen magatartás a sajtóvétségek közé került az 1914. évi sajtótörvényben.¹⁶

Eleinte a riporterek kevésbé megbecsült munkatársai voltak a szerkesztőségeknek, általában a belmunkatársak legalsó fizetési sávjába tartoztak, hiszen ők voltak a legfiatalabb munkatársak.¹⁷ Vidéken még a munkájuk is

1175. pp.; *Barna Izidorra* (1860–1911) ld.: SZINNYEI i. m. I. köt. Bp. 1891. 596-597. pp.; *Magyar Zsidó Lexikon*. Bp. 1929. 90. p.; *Braun Sándorra* (1866–1920) ld.: *Magyar Zsidó Lexikon* i. m. 138. p.

¹³ TARJÁN VILMOS: *(t.v.)-től a Tarjánig*. Bp. (1940.), 23. p.

¹⁴ TARJÁN i. m. 80–81. p.

¹⁵ VÁRKONYI DEZSŐ i. m. 432.p.

¹⁶ 1914:XIV. tv. 24. § 6. pont

¹⁷ A 19-20. sz. fordulóján havi 100 forintos fizetése volt a riporternek egy átlagos napilapnál (*Fővárosi Lapok*), ahol a fizetések 100-200 forint között mozogtak (a kiugróan magas fele-

több volt. Például a 21 éves *Ady Endre* Debrecenben alig elképzelhető feladatmennyiség ellátására volt kötelezve. „»Korán délelőtt felment a rendőrségre, végigérdeklődte az összes rendőrfoglalmazókat, minden apróságot – tyúklopást, csenzavarást – szorgosan feljegyzett. Azután átsietett a törvényszékre, belekukkantott a tárgyalótermekbe, a jóismerős szolgálknál hirtelenében informálódott, s ha érdekesebb ügy volt soron, végighallgatta, jegyzeteket csinált. Ezután felszaladt a városházára, és kérdezősködött ott is, s ha történetesen ülésezett a városi tanács, beült húsz percre a tanácskozóterem sajtóasztalához, itt is feljegyzett egyetmást kövezetjavításról, gázvilágításról, fakitermelésről... Rögtön rá sietett be a szerkesztőségbe, ahol már bizton türelmetlenül várták, mert a nyomda kéziratra éhes...Ekkor aztán nekiesni az anyag feldolgozásának, gőzerővel szántani a sorokat, lélegzet, pihenés nélkül...Másfél órai hajszolt írás után kifogy a jegyzet, a lap negyed része még üres. Elő a fővárosi lapokkal...Némi igazítás a kiollózott cikkeken, s az újságíró elvégezte napi munkáját.« [...]Valóban nemegyszer teleírta a lapot a vezércikkétől a szerkesztői üzenetekig. Emellett még maradt ideje helyszíni riportra is, és csaknem minden este ott ült a színházban, hogy az előadásról kritikát ír hasson. Színház után pedig az újságíró és színész cimborákkal töltötte az időt sokszor reggelig.»¹⁸

A századfordulóra azonban a neves pesti riporterek fizetése már személyre szabottan igen magas is lehetett, hiszen ekkorra az újságíró pálya olyan kiemelkedő egyéniségei működtek riporterként, mint *Fröhlich János*, a *Nemzet* majd *Az Ujság* rendőri tudósítója, később a Rendőri Rovatvezetők Szindikátusának elnöke, illetve a Kinoriport nevű dokumentum- és riportfilm készítő vállalat alapítója az első világháború alatt¹⁹; *Balla Jenő*, a *Budapest*, a *Kis Ujság*, *Az Est* és *Az Ujság* riportere és az 1920-as évek közepén a *Magyar Detektiv* c. lap szerkesztője; és csupán felsorolásként még néhány olyan név, akiknek működéséről is tudunk: *Lenkey Gusztáv* (*Magyar Hírlap*, utóbb a *Pesti Hírlap* szerkesztője), *Clair Vilmos* (*Budapesti Hírlap*, egyébként a *Párbajkódex* szerzője is), *Szenes Béla* (*A Nap*). Az 1910-es években: *Hetényi Imre* (később budapesti főkapitány-helyettes), *Tábori Kornél* (*Pesti Napló*), *Nádas Sándor* (*A Nap*), *Szamosi Armand* (*Az Ujság*), *Garay Ferenc* (*Tolnai Világlapja*, *Pesti Hírlap*), *Göndör Ferenc* (*Népszava*), *Tarján Vilmos* (*Magyar Hírlap*, majd *Az Est*, 1920-tól pedig a New York kávéház bérlője), és

lős szerkesztői fizetésén kívül), és ugyanennyi volt az „átlagos” riporternak egy nagy lapnál is, mint amilyen a *Pesti Napló* volt, míg egy *Tábori Róbert* rangúnak már 165 forint, ami a skála közepén helyezkedett el. MOL – Z – 1508, 3. cs. 380 i.sz.; Z-240, 100. cs. 1772. i.sz.

¹⁸ VEZÉR ERZSÉBET: *Ady Endre élete és pályája*. Bp. 1997. 29. p. Az idézetet KARDOS LÁSZLÓ: *A 21 éves Ady Endre*. Gyoma, 1922. c. művéből vette

¹⁹ *Magyar Életrajzi Lexikon*, I. Köt. Bp. 1967. 547.p.; NEMESKÜRTY ISTVÁN: *A mozgóképtől a filmművészetig*. Bp. 1961. 378–379. p.

Az Est többi riportere: Adorján Andor, Kéri Pál, Fényes László, Seres László, Szabó László és Pásztor Árpád. Ez a csoport azonban a kivételeké, mert a riporteri munkán túli teljesítményük megőrizte az emléküket: könyveket is írtak, vagy egyikük-másikuk lapszerkesztő lett. A riporterek többségének gyors elfelejtés lett a sorsa.

A riporterek, akik az 1880-as években még a társadalmi gyanakvás mellett lenézett tagjai is voltak az újságíró-társadalomnak, két évtizeddel később a nyilvánosság olyan fontos szereplői lettek, akikkel számolni kellett, néha intézkedéseket kellett hozni agresszivitásuk ellen, sokan rettegtek tőlük, sokan mások a publicista elfajulását látták bennük – de egyet nem lehetett tenni velük, tudomást sem venni róluk, mint korábban. „*Őnök, tisztelt olvasók – írta a népszerű író-újságíró, Szomaházy István -, akik a legpompásabb gyilkosságokat és a legízletesebb sikkasztásokat készen kapják meg reggelenként az újságokból, nem is sejtetik, micsoda örökös küzdelmek folynak le a szegény rendőri fogalmazó és e szomjazó fiatal emberek [a riporterek – B.G.] közt, akik mindenáron érdekes dolgokat akarnak hazavinni a lapjuk részére.*” A rendőrség, a nyomozás érdekei miatt, gyakran csak részinformációkat adhatott. „*Néha – folytatta Szomaházy –, mikor százezres sikkasztások hullámszerűen a levegőben, a sajtóiroda csupán a szegény tótót szolgáltatja ki az éhes riportereknek, aki már annyi sokszor zuhant le a háromemeletes építkezési állványról.*”²⁰

A kisebb trükkök és a folyamatos félrevezetési kísérletek ellenére 1907-re már az együttműködést szabályozó főkapitányi rendelet is a rendőrség és a sajtó egymásra utaltságának gondolatából indult ki.²¹ Együttműködésükben eleinte feltűnhettek a nyomozói és riporteri alkuk, például olyan formán, hogy az újságíró vállalja: nem nehezíti, sőt összeköttetései, a rendőrség számára elérhetetlen hírforrásai révén segíti a rendőrség munkáját azzal a feltétellel, hogy a nyomozás eredményéről és a részletekről őt értesítik először.²² Ez az etikailag ma már elfogadhatatlan alkudozás szinte a természetesség jellegével tartozott hozzá a rendőri és az újságírói munkához. Mégis egymás sakkban tartása helyett az érdekek alapján való kompromisszumos együttműködés is kialakult az 1920-as évektől. A sajtó oldaláról két fontos esemény játszott fontos szerepet az önkéntes együttműködés lehetővé válásában. A riporteri szerepfelfogás a 20. sz. első éveiben kezdett kiterjedni a teljes újságírói pályára, s ez azt jelentette, hogy a riportert kiszabadulhatott a rendőrségi tudósító több fenntartást mint elismerést élvező kasztjából. 1902-ben még az élő közfelfogással szemben kellett leszögezni, hogy annyiféle

²⁰ SZOMAHÁZY ISTVÁN: *Az újság. A hirlapírás műhelyéből.* Bp. 1893. 88–89. p.

²¹ 8939/fk/1907. sz. Rendelet, teljes szövegét közli *Szindikátus i.m.* 10–12. p.

²² TARJÁN i. m 94–97. p.

riporter van, ahány rovat a hírlapban,²³ 1910 tavaszán viszont már meg is jelent ennek az új felfogásnak a megvalósulása a korszak legsikeresebb lapjaként. Ez volt a riporterek által írt *Az Est*.

²³ SAJÓ ALADÁR – RÓNA LAJOS: *Az ujság. Ujságírás – ujságkiadás*. Bp. 1902. 134. p.